

Šentvid in okolica

11

Zadnji zapis o Aljaževem stolpu naj pričnem kar z dogodkom iz gimnazijskih let Jakoba Aljaža. Njegova najtežja tura v tistih dneh je bil domov ter se očetu pohvalil, da je z vrha te gore videl celo domačo hišo v Zavrhu, mu je ta dejal: »Tepec! Kaj ti je bilo treba lesti tja gor, saj jo z domačega dvorišča bolje vidiš.« Ta kratka anekdota nam zgovorno priča o tem, kakšen odnos so imeli preprosti ljudje na podeželju do planinarjenja. Menili so namreč, da je to izguba časa ter da je namenjeno le gosposkim ljudem. Kmetom in rokodelcem, ki so vse dni v tednu delali od zore do mraka, se je prav prilegel počitek v nedeljo, ki so ga kdaj pa kdaj le popestrili s krajšim izletom ali obiskom kake ljudske prireditve. Za planinstvo pa ni bilo ne časa ne denarja pa tudi ne dovolj dobre volje. Razumljivo je, da potemtakem tudi prave izurjenosti za kako zahtevnejšo turo, kakršna je bila Triglav, niso imeli. Zato lahko danes prav občudujemo kleparja Antona Belca in njegove štiri pomočnike, ki so se brez planinskih izkušenj podali na tako visoko goro, kjer so posta-

Nov slovenski film

(mlv) Snemanje novega slovenskega filma »Leta odločitve«, prvenca režiserja Boštjana Vrhovca v produkciji Viba-filma se bliža koncu. Snemajo v Ljubljani in okolici. Tudi Šiška je bila uporabljena v scenografiji Janija Koviča.

Sicer zgodba po scenariju Branka Gradišnika obravnava nasprotja in protislovja med očeti in sinovi. Film pripoveduje o generaciji, ki je sodelovala v NOB in generaciji, ki se je rodila po koncu vojne. Tako bomo skozi zgodbo v filmu spremljali pet glavnih junakov: deda (Slavko Jan), očeta (Boris Cavazza) in sinova (Aleš Valič in Boris Ostan) z dekleti (Jožica Avbelj in Damjana Černe). Z njimi bomo podoživljali njihove življenjske usode in medsebojne odnose.

Na sliki: scena v nočnem baru hotela Ilirija z Jožico Avbelj in Borisom Ostanom.

vili Aljažev stolp. Izkušenim nosačem iz Mojstrane prenašanje posameznih delov stolpa seveda ni delalo nikakršnih težav. Eden od njih si je streho stolpa poveznil kar na glavo ter se oprl na drugi železje. Belčevi pomočniki pa so morali na Triglav prinesiti vse orodje, ki so ga potrebovali za sestavljanje stolpa. Triglavske višine in strmine pa jih niso prestrašile, saj so bili vsi izkušeni možje, ki so se leta prej prekalili pri delu na strehah in zvonikih.

Ko dandanes z občudovanjem gledamo na delo Antona Belca in njegovih pomočnikov, pa ne moremo mimo dejstva, da so ti slednji celo za ožjo šentviško javnost povsem neznani. Medtem ko so bili nosači iz Mojstrane poimensko navedeni že v nekaterih publikacijah o Aljažu in njegovem stolpu, pa kronisti v zvezi z izdelavo in postavitvijo stolpa omenjajo mojstra Belca, za pomočnike pa zavemo le to, da so bili štirje. Leto 1895 je že tako odmaknjeno, da tudi starejši Šentvičani vedo le malo povedati v tej smeri. Narodopisnemu oddelku naše skupine pa je vseeno uspelo odkriti dva Belčeva pomočnika, ki sta bila zraven, ko so postavljali Aljažev stolp. Odkrili smo ju tako rekoč obrobno, ko smo raziskovali povsem drugo narodopisno tematiko. Tako lahko zapišemo, da sta bila to Ivan Kremžar iz Šentvida ter Andrej Kregar iz Guncelj. Kremžar je bil rojen leta 1864. Izučil se je pri Belcu ter pri njem delal polnih osemindvajset let. Pozneje je v Šentvidu ustanovil samostojno delavnico. Umrli je leta 1935. Drugi pomočnik pa je bil Andrej Kregar, po domače Cesarjev iz Guncelj št. 13. Tudi on se je izučil pri Belcu ter pri njem vrsto let delal kot ključavničar. Ko je Česenj na Brodu zgradil elektrarno, pa se je Kregar zaposlil pri njem. Prva svetovna vojna ga je potegnila v svoj vrtnec in leta 1918 je padel na Poljskem, star 45 let. Vsi trije, Belec, Kremžar in Kregar so bili člani šentviškega gasilskega društva. V času izdelave in postavitve Aljaževga stolpa so bili stari od dvaindvajset do osemindvajset let, torej v najaktivnejših moških letih. Ker še nismo izgubili upanja, da bi tudi o ostalih dveh pomočnikih kdo vendarle vedel kaj povedati, naprošamo bralce Javne tribune, da nam posredujejo kakršnokoli informacijo v zvezi s tem.

Minilo je leto 1895, ko so Belec in njegovi pomočniki izdelali in postavili Aljažev stolp na vrhu Triglava. Leto kasneje je Aljaž pripomogel h gradnji Triglavske koče na Kredarici, avgusta 1904 pa je v Vratih stal tudi Aljažev dom. S temi tremi stavbami, ki nas še dandanes spominjajo na velikega rojaka Jakoba Aljaža, je bil končno ustavljen nemški prodor v pogorje našega Triglava. Aljaž je dokazal tujcem, da s svojim pohleptom po slovenskih planinah delajo račun brez krčmarja. In ta krčmar je bil v Triglavskem pogorju Jakob Aljaž-Bačnikov Jakec, doma iz Zavrha pod Šmarno goro.

Andrej Mrak

Is dnevnik
malega
Šiškat-ja

Četrtek

Zadnje čase me zelo skrbi naš ata. Občutek imam, da se mu vse zvižga. Ne bere časopisov (to še ni nič hudega), ne gleda televizije (tudi to ni hudo) — ampak tudi šimfa nič več! Čisto otopen je. Zjutraj se zbudi, odide v službo in tam spi od sedmih do treh. Vsak dan, razen v sredo, ko ga zbudijo šele ob šestih, ker pač delajo tudi popoldne. Ko pride domov, vzdihne, zazeha in gre spat. Lahko bi rekli, da spi skorajda štirindvajset ur na dan. Več ne more, ker še nismo iznašli sistema, po katerem bi povečali število ur na dan. Zadnjič je izjavil, da bi pravzaprav, glede na tolikšno spanje, bil lahko tudi mrtev in bi lahko veliko prihranil za spanje in stanovanje.

Ko se je zadnjič prebudil, ga je mama vprašala, ali bo kaj jedel. Seveda je jedel, kako ne. Rekel ni pa nič. Mama mu je razložila vso politiko cen od januarja do danes, omenila pogovore z Mednarodnim denarnim skladom in odmrznitev ter počakala, kdaj se bo ata razburil. On pa nič. Mljaskal je, nežno zrl predse in mamo poprosil, če lahko dobi kozarec piva.

Solze so mi stopile v oči: naš ata je hudo bolan. Mama mu omeni politiko cen, on pa prosi za kozarec piva. Niti ene kletvice, vsaj majčkenč, nobenih samogovorov in zabavljanja čez oblast. Nič. Pa tako mlad je še...

Tudi mami je šlo na jok. Nežno ga je pogladila po licu in s prelomljenim glasom povedala, da nam je crknil pralni stroj — novega pa ni mogoče dobiti niti za zlate goldinarje, ako bi jih imeli. Pričakujoče je pogledala ubogega ata — on je pa le žvečil in gledal proti oknu. Nato sem vskočil jaz in začel pripovedovati, da se že zelo veselim srednje šole usmerjenega izobraževanja. Pri tej temi je ata doslej še vedno oživel. Tolkel je po mizi, govoril protidržavne stavke ter se pridušal. Tokrat pa niti besedice. Pa tako dober je bil z mano...

Poklicali smo rešilca, plačali participacijo (ata se tudi tokrat ni razburil), ga peljali v bolnišnico. Čakali smo tri ure, ata se je pa samo smehljaj. Neki tip je v čakalnici pripovedoval politične vice, nakar je ata stopil k njemu ter ga poprosil, naj govori tiše, ker ne sliši ptičkov na dvorišču. Vsa naša familija je zajokala v en glas. Samemu sebi sem priznal, da bi raje videl, da bi me ata fino naklestil, kot pa da je tako bolan...

Petek

Ata je bil teden dni na bolniški. Našli niso nič, ampak so se tudi zdravniki strinjali, da mora biti človek, ki nič ne šimfa, precej hudo bolan. Zdaj je pa že dobro. Včeraj zjutraj se je pri nas že kleno, da je veselo. Povod so bila jutranja poročila na radiu, kjer so pripovedovali o neki zelo pomembni seji, na kateri so sprejeli zelo pomembne sklepe o pomembnih stvareh našega življenja.

Kako lepo je, ker je naš ata spet zdrav...